

PSİKOZUN EŞLİK ETTİĞİ TEKRARLAYICI KATATONİ OLGUSU: PSİKOZ VARLIĞINDA KATATONİNİN TANINMASININ ÖNEMİ VE EKT'NİN TEDAVİDEKİ ROLÜ

Şeymanur Güven¹, Rifat Serav İlhan¹

¹Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Giriş: Katatoni, motor ve davranışsal işlevlerde bozulma ile seyreden nöropsikiyatrik bir sendromdur. İlk olarak Karl Kahlbaum tarafından motor bir bozukluk olarak tanımlanmış, Emil Kraepelin tarafından ise şizofreninin alt tipi olarak değerlendirilmiştir. Günümüzdeyse çeşitli ruhsal ya da tıbbi durumlara eşlik eden bağımsız bir tanı kategorisi olarak ele alınmaktadır. Psikozun eşlik ettiği durumlarda, katatoni tanısı atanabilmektedir. Psikozun eşlik ettiği tekrarlayıcı bir katatoni olgusu üzerinden, katatoninin tanınmasının önemi ve tedavide elektrokonvülsif tedavinin (EKT) rolü tartışılacaktır. Hasta yakınlarından onam alınmıştır.

Yöntemler / Olgu Sunumu: 30 yaşında kadın, 2004 yılından bu yana bipolar bozukluk ile psikiyatride takiplidir. 2018 yılında katatoni ve psikotik belirtilerle yatırılmış; lorazepamla katatonide gerileme gözlenmiştir. 2019'da, katatoni ve psikotik semptomlarla tekrar yatışı yapılmıştır. 12 seans EKT ile belirgin düzelme sağlanmış, sonrasında klozapin ve valproik asitle takip edilmiştir. 2022'de gebelik isteğiyle ilaçlarını kesmesinden sonra psikoz ve katatonik eksitasyonla yatırılmıştır. Beyin MRG, EEG, BOS incelemeleri yapılarak otoimmün ensefalit tanısı dışlanmıştır. Başlanan olanzapinle katatonik belirtileri şiddetlenen hastada 10 seans EKT ile belirgin düzelme sağlanmıştır. Takiplerinde valproik asit, aripiprazol ve ketiapin ile kısmi remisyon sağlanmıştır. 2023'te ilaçlarını bırakan hasta, psikoz ve katatonik eksitasyonla yatırılmış, 10 seans EKT ile belirgin klinik düzelme sağlanmış, taburculuk sonrası olanzapinle takip edilmiştir.

Sonuçlar: Katatoni, duygudurum bozuklukları ve otizm spektrum bozukluğunda sıklıkla görülmektedir. Bu vakada gözlenen sıklık ataklar ve nörogelişimsel özellikler, katatonik tablonun stresle tetiklenen duygudurum atağının tezahürü olabileceğini düşündürmektedir.

Tartışma ve Sonuç: Katatoninin GABAerjik, dopaminerjik ve glutamaterjik yollarla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Güçlü D2 reseptör antagonizmasına sahip antipsikotikler, katatoniyi ağırlaştırabilir. Katatoninin tanınması, dezorganize şizofreni görünümündeki katatoni olgularında, çoklu antipsikotik kullanımına bağlı ölümcül komplikasyonların önlenmesi açısından kritik önemdedir. Katatoni varlığında psikotik belirtiler antipsikotiğe yanıtız kalabilmekte, ayrıca antipsikotikler malign katatoni gelişimini artırabilmektedir. Katatoni, benzodiazepinlere genellikle yanıt vermeye birlikte EKT altın standarttır. EKT, katatonide oldukça etkilidir, özellikle dirençli veya komplike olgularda kritik öneme sahiptir. Bu vakada, psikoz ve ajitasyonun eşlik ettiği olgularda katatoninin tanınmasının önemi, antipsikotiklerin katatoniyi şiddetlendirebileceği ve EKT'nin tedavideki etkin rolü vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Katatoni, psikoz, elektrokonvülsif tedavi, antipsikotik, nöropsikiyatri